

Ứng dụng phương pháp học ngôn ngữ qua trò chơi nhập vai (role-play) trong giảng dạy tiếng Trung

Nguyễn Thị Quỳnh Trang*

*Trường Đại học Tài chính - Ngân hàng Hà Nội

Received: 25/11/2024; Accepted: 3/12/2024; Published: 10/12/2024

Abstract: This article explores the application of role-play as a method for language learning in teaching Chinese. Role-play not only enhances practical communication skills but also fosters creativity and confidence among learners. However, its implementation faces challenges, such as varying proficiency levels among students, time constraints and teachers' organizational skills,... By analyzing these issues, the article offers practical solutions to improve the effectiveness of teaching Chinese through role-play, highlighting its potential to elevate the quality of language education.

Keywords: Language learning, role-play, Chinese teaching

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh toàn cầu hóa, việc học ngôn ngữ không chỉ dừng lại ở khả năng giao tiếp cơ bản mà còn đòi hỏi sự linh hoạt và tự tin khi sử dụng ngôn ngữ trong các tình huống thực tế. Đặc biệt, với ngôn ngữ như tiếng Trung – một trong những ngôn ngữ phổ biến nhất thế giới thì phương pháp giảng dạy truyền thống như học thuộc lòng hoặc luyện tập ngữ pháp đã bộc lộ những hạn chế trong việc phát triển kỹ năng giao tiếp thực tế của học viên. Phương pháp học ngôn ngữ qua trò chơi nhập vai (role-play) đã chứng minh hiệu quả trong việc tạo ra môi trường học tập tương tác, sống động và thực tế, giúp người học sử dụng ngôn ngữ một cách tự nhiên hơn. Theo Ladousse (1987), phương pháp role-play không chỉ phát triển khả năng ngôn ngữ mà còn nâng cao sự tự tin, khả năng giải quyết vấn đề và tư duy sáng tạo của người học [3]. Trong giảng dạy tiếng Trung, phương pháp này càng có ý nghĩa khi nó giúp học viên làm quen với các tình huống giao tiếp mang tính đặc thù văn hóa, đồng thời giảm bớt áp lực trong quá trình học. Tuy nhiên, việc ứng dụng role-play vào thực tế giảng dạy tiếng Trung vẫn còn nhiều thách thức như sự thiếu hụt công cụ hỗ trợ, giáo viên chưa quen với việc xây dựng tình huống đa dạng và khả năng tổ chức trò chơi hiệu quả,... Do đó, cần có những nghiên cứu sâu hơn để khai thác tối đa tiềm năng của phương pháp này, góp phần nâng cao chất lượng giảng dạy và học tập tiếng Trung trong bối cảnh hiện nay.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái niệm phương pháp học ngôn ngữ qua trò chơi nhập vai (role-play)

Phương pháp học ngôn ngữ qua trò chơi nhập vai

(role-play) đã được nhiều nhà nghiên cứu trên thế giới định nghĩa với các góc nhìn khác nhau. Theo Ladousse (1987), role-play là một hoạt động giúp người học “nhập vai” vào các tình huống giả định, qua đó phát triển kỹ năng ngôn ngữ trong bối cảnh tương tác thực tế [3]. Còn Byrne (1986) nhấn mạnh rằng role-play mang đến một môi trường học tập tự nhiên, nơi học viên có thể thực hành ngôn ngữ với sự sáng tạo và không sợ mắc lỗi [1]. Trong khi đó, Harmer (2007) lại cho rằng trò chơi nhập vai không chỉ hỗ trợ cải thiện kỹ năng giao tiếp mà còn tạo điều kiện để học viên hiểu rõ hơn về ngữ cảnh văn hóa của ngôn ngữ được học [2].

Tóm lại, phương pháp học ngôn ngữ qua trò chơi nhập vai (role-play) có thể được hiểu là một hình thức học tập thông qua việc nhập vai vào các tình huống giả định hoặc thực tế, nơi người học có cơ hội thực hành ngôn ngữ trong môi trường tương tác, sáng tạo và phù hợp với ngữ cảnh văn hóa.

2.2. Lợi ích của phương pháp học ngôn ngữ qua trò chơi nhập vai

Thứ nhất, trò chơi nhập vai tạo ra một môi trường học tập vui vẻ và tích cực, giúp học viên giảm bớt căng thẳng và áp lực. Trong không gian học tập này, học viên được tự do thể hiện bản thân mà không lo ngại bị phán xét. Điều này đặc biệt hữu ích đối với những người học có tâm lý ngại giao tiếp hoặc thiếu tự tin. Sự thoải mái trong quá trình học không chỉ cải thiện hiệu quả tiếp thu kiến thức mà còn khơi dậy niềm đam mê học ngôn ngữ của học viên. Hơn nữa, trạng thái tâm lý tích cực còn giúp học viên dễ dàng tiếp cận các nội dung khó, từ đó nâng cao khả năng lĩnh hội kiến thức.

Thứ hai, phương pháp này thúc đẩy sự tham gia tích cực và tương tác giữa các học viên. Trong các tình huống nhập vai, học viên phải làm việc cùng nhau để hoàn thành nhiệm vụ hoặc giải quyết vấn đề, từ đó hình thành kỹ năng giao tiếp và làm việc nhóm [4]. Những hoạt động này không chỉ giúp họ sử dụng ngôn ngữ một cách tự nhiên hơn mà còn xây dựng mối quan hệ tốt đẹp giữa các thành viên trong lớp học. Đồng thời, quá trình hợp tác và thảo luận trong các hoạt động này tạo điều kiện cho học viên học hỏi lẫn nhau, củng cố cả kiến thức lẫn kỹ năng giao tiếp.

Thứ ba, role-play rèn luyện khả năng tư duy phản biện và giải quyết vấn đề. Khi tham gia vào các tình huống giả định, học viên cần đưa ra những quyết định nhanh chóng, hợp lý và sáng tạo để xử lý các tình huống bất ngờ. Điều này giúp họ phát triển khả năng suy nghĩ linh hoạt và đưa ra các phương án giao tiếp phù hợp, tăng cường khả năng xử lý tình huống thực tế trong giao tiếp ngôn ngữ. Ngoài ra, quá trình này còn khuyến khích học viên chủ động tìm kiếm thông tin và tự đánh giá các giải pháp, từ đó nâng cao tính tự lập trong học tập.

Thứ tư, phương pháp này cung cấp cơ hội thực hành ngôn ngữ trong bối cảnh thực tế. Các tình huống nhập vai thường được thiết kế dựa trên các tình huống giao tiếp thường gặp trong đời sống, giúp học viên áp dụng trực tiếp kiến thức đã học vào thực tế. Điều này không chỉ giúp họ nhớ bài lâu hơn mà còn phát triển kỹ năng sử dụng ngôn ngữ một cách tự nhiên và linh hoạt. Việc thực hành này còn giúp học viên xây dựng thói quen phản xạ nhanh, tạo nền tảng vững chắc cho việc ứng dụng ngôn ngữ trong các tình huống giao tiếp tương lai.

Thứ năm, trò chơi nhập vai góp phần phát triển kỹ năng thấu hiểu văn hóa, điều đặc biệt quan trọng trong việc học tiếng Trung - một ngôn ngữ gắn liền chặt chẽ với các yếu tố văn hóa. Thông qua các tình huống nhập vai, học viên không chỉ thực hành ngôn ngữ mà còn tiếp cận được cách ứng xử, lối sống và các quy tắc xã hội đặc trưng của người Trung Quốc. Điều này giúp họ hiểu sâu hơn về bối cảnh sử dụng ngôn ngữ, từ đó nâng cao khả năng giao tiếp liên văn hóa. Kỹ năng này không chỉ hỗ trợ học viên trong môi trường học tập mà còn mở rộng cơ hội làm việc và giao lưu quốc tế trong tương lai.

2.3. Hạn chế, thách thức khi ứng dụng phương pháp học ngôn ngữ qua trò chơi nhập vai trong giảng dạy tiếng Trung

Thứ nhất, việc thiết kế tình huống nhập vai phù hợp là một thách thức lớn. Để trò chơi thực sự hiệu

quả, giáo viên cần xây dựng các kịch bản gần gũi với thực tế và phù hợp với trình độ học viên. Ví dụ, một tình huống như “mua sắm tại chợ Trung Quốc” yêu cầu giáo viên phải hiểu rõ từ vựng chuyên ngành, phong cách giao tiếp trong văn hóa Trung Quốc và cách tổ chức hoạt động sao cho hấp dẫn. Tuy nhiên, việc tạo ra nhiều kịch bản phong phú như vậy đòi hỏi giáo viên đầu tư nhiều thời gian và công sức, điều mà không phải giáo viên nào cũng có thể làm được.

Thứ hai, sự chênh lệch về trình độ và kỹ năng giao tiếp giữa các học viên trong một lớp học thường ảnh hưởng đến hiệu quả của hoạt động nhập vai. Những học viên giỏi thường chủ động tham gia và dẫn dắt nhóm, trong khi những học viên yếu hơn dễ cảm thấy tự ti hoặc ngại đóng góp ý kiến. Chẳng hạn, trong một bài tập nhập vai về tình huống “hỏi đường” học viên yếu có thể chỉ im lặng, trong khi các học viên mạnh sẽ chiếm ưu thế. Điều này không chỉ làm giảm hiệu quả học tập mà còn tạo ra sự mất cân bằng trong lớp.

Thứ ba, việc tổ chức trò chơi nhập vai yêu cầu một môi trường học tập thuận lợi, nhưng nhiều lớp học hiện nay gặp khó khăn về cơ sở vật chất. Không gian lớp học nhỏ, đông học viên hoặc thiếu các công cụ hỗ trợ như đạo cụ, tài liệu hoặc thiết bị công nghệ có thể làm giảm tính hiệu quả của hoạt động. Ví dụ, một tình huống như “đặt phòng khách sạn” có thể yêu cầu bảng thông tin, hình ảnh minh họa hoặc video hướng dẫn, nhưng nếu thiếu các yếu tố này, trò chơi dễ trở nên nhàm chán và kém thực tế.

Thứ tư, vai trò của giáo viên trong việc hướng dẫn và quản lý trò chơi là rất quan trọng nhưng cũng đầy thách thức. Giáo viên cần đảm bảo tất cả học viên tham gia một cách tích cực, đồng thời phải theo dõi, điều chỉnh và hỗ trợ khi cần. Ví dụ, khi tổ chức một tình huống “đàm phán hợp đồng kinh doanh” giáo viên không chỉ hướng dẫn từ vựng chuyên ngành mà còn cần giúp các nhóm học viên giữ được tinh thần hợp tác và không biến hoạt động thành tranh luận gay gắt.

Thứ năm, việc đánh giá hiệu quả của phương pháp này thường không dễ dàng. Trò chơi nhập vai tập trung vào kỹ năng giao tiếp và sự sáng tạo, khiến việc sử dụng các tiêu chí đánh giá truyền thống như điểm số hoặc bài kiểm tra trở nên không phù hợp. Giáo viên phải dựa trên các tiêu chí mềm như sự tiến bộ cá nhân, mức độ tham gia và sự tự tin của học viên. Chẳng hạn, trong một bài tập nhập vai về “phỏng vấn xin việc” việc đánh giá không chỉ dựa trên câu trả lời đúng mà còn ở cách học viên biểu đạt, phong thái và sự tự nhiên trong giao tiếp.

Nhìn chung, mặc dù phương pháp học ngôn ngữ qua trò chơi nhập vai có nhiều lợi ích, nhưng để ứng dụng thành công, giáo viên cần vượt qua các thách thức về thiết kế, tổ chức và đánh giá, đồng thời phải không ngừng nâng cao kỹ năng và sáng tạo trong giảng dạy.

2.4. Một số giải pháp nâng cao hiệu quả ứng dụng phương pháp học ngôn ngữ qua trò chơi nhập vai trong giảng dạy tiếng Trung

Thứ nhất, giáo viên cần được đào tạo chuyên sâu về thiết kế tình huống nhập vai. Các khóa tập huấn hoặc hội thảo chuyên đề về phương pháp giảng dạy có thể giúp giáo viên hiểu rõ cách xây dựng kịch bản phù hợp với trình độ học viên và gắn liền với thực tế. Ví dụ, khi giảng dạy về chủ đề “giao tiếp trong nhà hàng,” giáo viên có thể học cách lồng ghép các yếu tố văn hóa Trung Quốc như cách gọi món, ứng xử lịch sự, để tạo sự hứng thú cho học viên.

Thứ hai, cần tổ chức lớp học theo nhóm nhỏ để giảm sự chênh lệch giữa các học viên. Việc chia nhóm hợp lý, kết hợp giữa học viên giỏi và yếu hơn, giúp tạo cơ hội cho học viên yếu tham gia tích cực và học hỏi từ bạn bè. Đồng thời, giáo viên nên cung cấp các vai trò cụ thể và rõ ràng để mọi học viên đều có trách nhiệm trong hoạt động. Chẳng hạn, trong tình huống “hỏi đường,” mỗi học viên có thể đảm nhận một vai như người hỏi, người chỉ đường và người quan sát, giúp mọi người đều đóng góp vào trò chơi.

Thứ ba, cải thiện cơ sở vật chất và tận dụng công nghệ để hỗ trợ hoạt động nhập vai. Các trường học cần đầu tư không gian học tập linh hoạt và các công cụ như bảng tương tác, tài liệu hình ảnh hoặc ứng dụng học ngôn ngữ. Ví dụ, giáo viên có thể sử dụng phần mềm mô phỏng thực tế ảo để học viên nhập vai trong môi trường sống động như “mua sắm ở chợ Trung Quốc.” Điều này giúp tăng tính chân thực và hứng thú cho bài học.

Thứ tư, giáo viên cần phát triển kỹ năng quản lý và điều phối lớp học. Để đảm bảo hiệu quả, giáo viên phải xây dựng kế hoạch chi tiết, dự đoán các tình huống phát sinh và hướng dẫn học viên cách tham gia tích cực. Ví dụ, trong hoạt động “đàm phán kinh doanh,” giáo viên có thể cung cấp các hướng dẫn ban đầu và đưa ra gợi ý cụ thể để giúp học viên xử lý các vấn đề một cách suôn sẻ, tránh xung đột không cần thiết.

Thứ năm, áp dụng các phương pháp đánh giá linh hoạt, kết hợp giữa đánh giá định lượng và định tính. Giáo viên có thể sử dụng tiêu chí đánh giá dựa trên mức độ tham gia, sự tiến bộ cá nhân và khả năng sử

dụng ngôn ngữ một cách tự nhiên. Ví dụ, trong bài tập nhập vai về “phỏng vấn xin việc,” giáo viên có thể đánh giá qua biểu mẫu nhận xét chi tiết, bao gồm các yếu tố như phong thái, sự tự tin và khả năng trả lời câu hỏi phù hợp.

Thứ sáu, tạo môi trường học tập gắn kết và khích lệ. Giáo viên nên ghi nhận nỗ lực của học viên, khuyến khích họ thử nghiệm và chấp nhận lỗi sai như một phần tự nhiên của quá trình học tập. Đồng thời, các hoạt động nhập vai nên được thiết kế sao cho học viên cảm thấy thoải mái và an toàn khi thể hiện bản thân.

Những giải pháp này không chỉ giải quyết được các hạn chế trong ứng dụng role-play mà còn góp phần nâng cao chất lượng giảng dạy tiếng Trung, khơi dậy sự hứng thú và phát triển kỹ năng toàn diện cho học viên.

3. Kết luận

Phương pháp học ngôn ngữ qua trò chơi nhập vai (role-play) là một giải pháp đổi mới, hiệu quả trong giảng dạy tiếng Trung. Tuy nhiên, việc triển khai phương pháp này vẫn đối mặt với những khó khăn trong thiết kế tình huống phù hợp, sự chênh lệch trình độ học viên, hạn chế về cơ sở vật chất và công cụ hỗ trợ. Để giải quyết những vấn đề này, các giải pháp đào tạo giáo viên chuyên sâu, tận dụng công nghệ hiện đại, cải thiện không gian và phương tiện giảng dạy, cũng như áp dụng các tiêu chí đánh giá linh hoạt, toàn diện hơn. Giáo viên đóng vai trò trung tâm, không chỉ trong việc thiết kế và quản lý hoạt động nhập vai mà còn trong việc khích lệ học viên tham gia tích cực và xây dựng một môi trường học tập an toàn, sáng tạo. Nhìn chung, trò chơi nhập vai không chỉ giúp nâng cao năng lực tiếng Trung mà còn trang bị cho học viên các kỹ năng quan trọng trong giao tiếp và thích nghi trong các tình huống thực tế. Đây là một phương pháp đầy tiềm năng, cần được tiếp tục nghiên cứu và ứng dụng rộng rãi để đáp ứng nhu cầu học tập ngôn ngữ trong bối cảnh hội nhập toàn cầu.

Tài liệu tham khảo

- [1] Byrne, D. (1986). *Teaching oral English*. Longman.
- [2] Harmer, J. (2007). *The practice of English language teaching*. Pearson Longman.
- [3] Ladousse, G. P. (1987). *Role play*. Oxford University Press.
- [4] Mai Lan Anh. (2015). Vai trò của trò chơi ngôn ngữ trong giảng dạy tiếng Anh. <https://bom.so/GfENGy>